

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԵՒ ԳԵՄԵՎԱՏՅԱՆ ՍԱՅԵՐԸ

իւսւթըն ալ էր սաթը
ըր իշն գիրիճի տէ քաշ
իւնճի տէ քաշ 2, 45 իւ-
նճի իւ սայիր ու քա-
լար իշն 150 ու իսս ու-
րացիս գծու լսան ի-
լանը սաթըն ճըլտուր
Մէթթոյ 45 սայիր
Գալսապառ իշնճի մայի
Բազարուս վազը 5 20
իւն խտրուր իսս
պէ 8 Գանուսիս խա-
շէ 45 օնալիւրիճէ քոր

ԵՒԻՄԷՐՈՒ 1999

100

Իդրամկէլէի ինթիգրազ պիւլէթէլէրի, գու-
բօնլար վէ պահքնօթլար սաթըն աընըր վէ
սաթըլըր, քէզա, 1872 հոկտեմբեր 1 տե-
չէթիւլճէ օյան բիւսնդօտա միւթէպլըր թու-
նուլիզթ իւղըէ, Գուճէլի տէմիր եօլ սէ-
նիւթիւրինին բըրօմէպլըր պիւլէր իւլ չէ չէ-
րէք պէնաղ մէճիտիւլէնէ սաթըլըր: Մէջ-
քիւր բիւսնդօտա ՅՅ0 պիւլէթ գաղսնաճազ
օրւպ, էն պէպիւք իըրամկէլ իսէ, Յ00,000
Փըրաքը աըր: Մէջքիւր բըրօմէպլըր, 400
էր Փիրաքը տախի գաղսնըրլար, հէր քիւ-
մին նիւմըօտա գաղսնաճազ օրլըր իսէ,
մէջքիւր մազաղանա միւրաճանաթ կլիլ տի-
լինտէ, Օտմաըլ պանդաընըն ուուսիլ մէճէ
իւղըէ վէ անա պիւլէթ ինիւն ֆիւնաթընըր ալ-
ըղստան սօնօր, գաղսնան մէպլաղըր ալիզ
իտէր:

Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճա-
գադը ու :

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

ԹԵՎՃԻՆՈՒՄ

Իզմիր վիլայեթի վարկերի, Սեւանիք վարկի Խապազ Սապրի փաշա հազարէթէրինէ :

Մըսըր սարաֆը Գեորգպէյաւտէ Աբրահամ պէյ, Էֆէնտի հազարէթէրինէ, ըրթպէյի պալէա թէվհիհս պուրուսուսուսու :

Տիւնքի Մանգուսմիզին իրեննի սահիֆէսի պիրիննի սիւթուսու 52 իննի սաթըրընտա, Արիֆի պէյին, Վիէննա տա սաթմանաթը սէնիէ սէֆիրի նասպ օլունաճաղը եաղըրաճաղ եէրտէ, սէհֆէն խալիլ Շէրիֆ Բաշա հազարէթէրի եաղըրմըջ օլունաղունտան, թաս. հիհինէ իպթիտար գըլընմըջ տըր :

—Կէչէնէրտէ, Գարատաղըն թահ-տիրտի հուսուսու սըրապընտա, Պոս-նա վիլայեթի տախիլինտէ գալմըջ օ-լան վէ Գուպէյն գաղապընա ճիվար պուլունան մահէլէրէ, պաղէն Գարա-տաղըրաթտան պիր թաղըմ էչգընա կիտիպ, էհալիյի խըրքալատըղլըրըն-տան պու ֆէնալըլըն էսնիւնիւ արմագ իւղըն, մահէլի մէղըրիւրտէ պիր գա-լէանըն ինչասը Էսնապընտա, Գարա-տաղըրաթտան երնէ պիր թաղըմ էչ-գըլա չըգարագ օրատա պուլունան ա-սաթըր չահանէ իւղէրինէ հիւսուս-իթմէսի իլէ, ասաթիրի չահանէ թարա-ֆընտան տախի գալըլըր, էչգընալի մէրգուսէ իլէ ուլըրաշմագտա իւղէն, իչպու վագա, օլ ճիվարլարտա պուլու-նան ասաթիրինէ սայիր մէվգըրաւ ագս իթմէսի իլէ, տէրհալ պիր գալ թաղըր ասաթիրի Շահանէ եթիլէրէ, էչգը-յարի մէրգուսէ, պիր խալիլ թէլէֆաթ վէրէրէ, վէ պիր չօգ մէրուս պըրա-տաղէն ֆիտաւսիթմիւնէր իսէ տէ պու գալիպ արասընտա ասաթիրի չահանէ-տէն տախի պիր գալ վէֆիւսաթ վու-գու պուլունա տուր :

Իչպու վագա, Պոսնա վիլայեթի վա-լիլի ճանիպինտէն Պապը ալիյէ պա թէլէկրաֆ իշար օլունաղունտան, պիր տախի պէյլէ պիր ուլըրաշմագտա օլուն-վուգուսէ կէթիլիւմէմէսինէ տիգագաթ օլունաճաղ, վէ չահէտ պէյլէ տէյիլ, իլա ճիւղի պիր չէյ տախի վուգու-պուլուր իսէ, պուլունան նէլէթ իտէ-ճէթ մէսուլիւնէթի աղիւմէնէ քէնտիլէ-րի սէպէպիլէթ վէրմիլ օլունաղըրա-նա տայիր, ասաթըրաճա հազարէթէ-րի ճանիպինտէն, Գարատաղ պէյի բըրէնս Նիգուրաւա պիր գըթա էմիրնա-մէյի մախսուս իրալ գըլընմըջ տըր :

—Մուգաւտէմ Տաղիսթան հիւ-քըմտարը օլուպ, կէչէն սէնէ Մէտի-նէտէ վէֆաթ իթմիլ օլան չէյի Շամիլ էֆէնտի հազարէթէրինն իրեննի մախ-տուսիլէրի օլուպ, Բուսիա իմրէրաթ-րու Ալէքսանտր հազարէթէրինն մա-յէթէրինտէ միւրալայ լալիսի իլէ եա-վէրի հարպը պուլունան Մէհմէա Շէ-ֆի պէյ էֆէնտի, Տէրաւատէթտէ պուլունան ֆամիլէսաթ իլէ կէթիլ-մէթ իւղըն, մէղընէն վէ մուվագա-թէն տախի կիւն Բուսիա վաթօրու ի-լէ Տէրաւատէթէ միւլաւտէթ իլէմիլ տիր :

—Տէրաւատէթ Գրանսա սէֆիրի գոնթ տը վօկէ ճէնապլէրինն բէտէ-րի մարքի տը վօկէ, մախտուսի իլէ կէթիլմէթ իւղըն, պու տէֆա Տէր-ասաւտէթէ կէլմիլ տիր :

—Գարթիլ իլէ Բէնտիլ գաղիլէրի-նի տախի, Բէթի խաթընիլէ իլէագ-գըլընալընտան, քէյիլիլէթ, չու-րայի տէվէթտէ թէգէթըր օլուն-մագտա տըր :

—Պէչիլէ վէ մէթալիք աքէլէրին թէտալիլտէն գաղըրըմաթ, պու-քէրէ երնէ թէտալիլտէ պուլունաղու-ղու լէվընթ Հէրըլտա օգուսմու-սուր :

—Մ. Պալթաճիլին մախտուսի, պու-տէֆա թարապիտան, երւղէրէ գար-չը եաղաւա կէչմիլ վէ եօլտա պիր գա-ղա վուգուսիտէ իմտատէ եթիլմէթ իւղըն արգապընտան պիր սանտալ կիթ-միլ տիր :

—Պրոնսա սէֆիրի գոնթ տը վօկէ ճէնապլէրին, իսթանպուլա ալտէթ իլէ-մէսի միւնաւէպէթի իլէ, պու կիւն հուգուրի հազարէթի Շահանէն չըգալ-չէրէֆինն նայիլ օլունաղ տըր :

—Սէնէյի հազարէ պիւտէթիւնտէ կէթիլէն եանլըլարը տօղըրաթմագ իլէն նասպ օլունան գոմիսիւնտա հա-զըր պուլունաճաղ գըլընտա, իզմիր վալիսի իմն Բաշա հազարէթէրի, իս-թանպուլա չաղըրմըջ տըր :

—Ուլաճ Պուլտանտան ալընան թէ-լէկրաֆար, գուրա իլէթի մախտու-սինն, օրատան տէֆ օլմագ իւղըն պուլունաղունտա պիւտիլմէթտէ տիր-լէր :

—Կէչէն Բաղար իրթէսի կիւնիւ, Պէյ օղլուտա Շահ Գուլու սօղաղընտա վագը պիր տուլ գաթընն խանէսինէ կիրէրէ, պիր թաղըմ ուլըրաշմագ-մէլու հարէթէթտէ պուլունաղունտա օլուն-պիւտիլտիլմիլ պահիւնէ օֆիլ-եալը, Էսաւա Բաշա հազարէթէրինն հիւ-մէթի իլէ, սայիլըրէն իպրէթ օլմագ իւղըն, չէտիտէն թէնտիպ իտիլմիլ տիր :

—Բըրէրիննալ զաղէթտա օգուս-տուղունա նէղաթէն, թանօլա, Բըրէր-թէն, Բըրէրէն վէ թըթօլա նահիւ-լէրինտէ հալիսիլար իլէն պուլաշըթ պիր խտիլմիլ տիր, Էֆ Զալմա-թէլէթ օլմագտա իմիլ :

—Թոսուն պէյ, Գաթթիւ պէյ եւ-րինէ, իրթիլիլ քօթա վաթօրաթընա պաշ աճէնթօ նասպ օլունաղունտա տուր :

—Թիքօս նամ Բուլ զաղէթտա օգուստուղունա նէղաթէն, Պուլըրար մէսէթիսի իլէն թէնէթիւն իտէն րուհա-նի մէճիստէ Պուլըրաթըն հէրճուսթ իլան օլունաղունտա գաղը կէլէն Գուտուս Բաթրիլի հազարէթէրի, Գու-սը չէրիֆտէ Բուլ միլէթիլին մէսարի-ֆաթը իլէ թէրպիլէ թահսիլ իթտիր-մէթ իւղըն, պէրապէրինտէ սէֆիլ Պուլըրար չոճուղու ալըպ, Գուտուս չէ-րիֆէ կէթիլմիլ տիր :

—Այտըն վիլայեթիլինն ճիւնալէթ մէճիլիլինն իլէ նասպ օլունան Բէր-թէվ էֆէնտի հազարէթէրի, մահէլի մէսուրիլէթինն կիլմէթ իւղըն, եա-րընքի բէնճէնպիհ կիւնիւ, իսթան-պուլունա եօլա չըգաճագ տըր :

—Թէթիս նամ Բուլ զաղէթտա-րըն պէնաթընա նէղաթէն, հիւքիւմէ-թի սէնիլէ, սապըթ Բուսիա սէֆարէթ-խանէսի միւլալիլի Մ. Գուլանիլին, Բուլմէլի տէմիր եօլարը գուլմաւա-սընա վէթիլ նասպ օլունաղունտա թա-տիլ իթմէթիլ տիր :

—Իչպու Բաղար կիւնիւ, եանի, Բուլարըն մէճիլիլ ումուսիլ թարա-ֆընտան, Պուլըրաթըն, հէրճուսթ իլան օլունաղունտա կիւն, պիր չոգ Պուլ-կարլար, Որթաթէթէ կիտիպ, Պուլըր-աթթիլի հազարէթէրինն օլունաղունտա գաթըրըն պէնաթ իլէմիլ տիր :

—Պէչիլթալտա Բաշա մահէլէսին-տէ սաթին թաչը Էսնապընտան իշորտան, Բաղար կիւնիւ խանէսի տէ-րունիլտէթի մախղէնէ ինէրէթ, պը-

չաղէ կէօպէյի ալթընտան տէօրթ մահէլիլտէն քէնտու քէնտուլի վուրուպ խալիլնէ ճէրհիլմէսի իլէպաղըրաթ-լարը տիշարը չըգարագ, տէր հալ թա-պիպլէր եթիլմիլիլէր վէ լաղըմ կէլէն թէտալիլի իճրա օլունաղունտա իսէ տէ գուրթուլմաթընա իւմիւր եօղ տուր :

Սոնրատան ալթըրըմը մալի մաթա նէղաթէն, մէրգուլ Եօրտան, Բաղար կիլմէսի սաթթ 6 րատտէլէրինտէ, խա-նէսի տէրունիլտէ հէր քէս ուլգուտա իւղէն եաթաղընտան գաղըրագ, մուլթ-պաղընիլէր վէ քէնտիլիլիլ օրատա պու-լունան գուլունաթ ալթըպ պօղուլուր :

—Տիւնքի կիւն, Բուլմէլմ տէմիր եօլ-մէհիլէրինն Բիւնգօսու չէթիլտի-տէ, աթիլտէթի սէրիլէր, իգրամիլէ գաղանմըլար տըր, 400էր ֆըրանք գաղանան Նիւմէրօլարը, եարընքի Նիւսիլմիլիլէ պիւտիլիլիլ :

Կ.	Փըր.	Կ.	Փըր.
663.554	300.000	428.233	1.000
826.639	25.000	977.688	"
582.035	40.000	769.640	"
1.172.140	40.000	1.629.741	"
1.172.139	2.000	1.061.203	"
981.048	"	1.169.068	"
1.903.459	"	368.367	"
1.351.808	"	1.719.195	"
249.840	"	663.553	"
1.153.436	"	1.945.356	"
1.945.357	1.250	1.505.852	"
981.046	"	1.680.978	"
526.668	"	22.812	"
1.358.443	"	137.609	"
249.839	"	1.459.092	"
1.251.714	"	1.176.558	"
261.809	"	1.214.930	"
904.048	"	1.760.467	"
1.011.352	"	1.929.700	"
368.369	"	249.837	"
1.153.521	"	181.334	"
1.176.556	"	981.049	"
526.667	1.000	337.044	"
520.876	"	1.929.697	"
642.020	"	59.188	"

ԻԼԱՆ

Պրանսըգա, թալիւնա, Բուլմէ, վէ իլիլ րագա, վէ լճօղարֆիա, վէ թարիս տէրալէրի իթաթընա միւլթէ-տիր օլունաղունտա պաղա, քէնտիլ ալ-լագը համիտէսի մէհիլու օլունա պիր ի-թալալը գաթ տէրս վիլմէթ արղու-սունտա պուլունաղունտան, թալիլ օլունաթըն մաթպաթմագ թէչիլիլիլ-լիլ :

ՍՈՆ ՀԱՎԱՍՏԻՍԼԵՐ

ԱՎԱՐԻՍԱՎԱՐՄԱՆԱՐ

Վիէննա 30 սեպտ.

Նագտ ագճէ, հալէա գըլէթ իւղ-րէ պուլունաղունտա տըր, բըրօրար կիւն օլունտը :

Վիէննա 30 սեպտեմբեր

Խալիլ Բաշա հազարէթէրի, քէնտի-սինի կէրի չաղըրան էվրագալըր իմրէ-րաթթ օր հազարէթէրինն թէպիլմիլ իլէմէթ իւղըն, էվիլիլիլ կիւն իլէն կիլմիլ, վէ տիւնքի կիւն իմրէրաթթ օրը միւլարի-լէյ հազարէթէրի հուգուրունա չըգ-մըջ օլունա, պու կիւն վիլմէնաթ ալ-տէթ իտէճէթ, վէ բէնճէնպիհ կիւ-նիւ տախի, Տէրաւատէթէ միւլթէվէ-ճիհէն, եօլա չըգաճագ տըր :

Բէչթա 30 սեպտ.

Մաճարիսթանըն պիւտէթ գոմիսի-նու, Նիհանէթ, հարպիլէ նէղաթէթի իլին ֆաղա օլարագ իսթէնիլէն մէպ-լաղըն վիլիլմէսինի թահսիլ իլէտի :

ԱԼՄԱՆԵԱ

Պէրլին 30 սեպտ.

Բըրէնս տը Պիլմարգ, էհիլ նու-

ֆուլ քիմէնէլէր թարաֆընտան հի-մաթէ օլունաղունտա օլուն իւլըրանտ Բիսպպոսունուն գաղը կէլմէսի իլին հիտտէթէնէթէ վարգէնէ չէթիլտի :

ՅԻՄԱՆԱ

Բարիս 30 սեպտ.

Մէչրութա պիր ճիւմհուրիլէթի գապուլ իթմէթ իսթէնէն ուսուլի աթի-գա թարաֆտարանընա գաղը, Մ. Կամպէթթանըն իրտա իլլէտիլի պիր նուլթու իւղէրինն, Մ. Թիլէր իլէ սաղ մէրքէթ մէպուլարը միւնէսինտէ եա-գընլըթ սիւլահէտէ օլունաղունտա տուր :

ՄԵՐՍԸՐ

Գահիրէ 29 սեպտեմբեր

Մուսթաֆա պէյ, Չաթը Շահանէ-նիլ պիր նամէսինի համիլ պուլունաղու-ղու հուտէ, տիւնքի կիւն պուրաւա վաթը օլունա, Մահը հալին 17 սինտէ վիւրուտ իտէն ֆէրմանը Շահանէ իլէ մէպըրիլ նամէ, եարն աթէթտէն օ-լան ալայլա, իլ գալէաթա րէսմէն գը-րաւթ օլունաճագ տըր :

ԹԻԻՃՃԱՐԻՑԻ

Լիլըրուլ 30 սեպտեմբեր

Միւլիլիլ Նիւլ Գըլանս Բամուղու, Բէնա 9 7/8 Պու կիւնքի սաթը 14.000 պալէա Բիւսպա գալի :

ՍԱՐԲԱՖԻՑԻ

Լոնտոն 1 հոկտ.

Էսհամը Ումուսի 82 1/8 1889 խթիլար 60 3/4 7/8 1871 խթիլար 75

Բարիս 1 հոկտ.

Էսհամը ումուսի 83 ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱՉԱՍԸ Էսհ. Ում 19 սեպտ. ալալմագաթ 57-24 " " 20 " սապալ ալ 57-22 " " " սաթ 5 57-21 Խթիլար 1885 558- 1885 549-1/2 1885 գուրօն քէպիլ 506-1/2 Սոսիլթէ Թէնիլալ ալալմագաթ 11-12 Գըլտի 15-15 Շըմէնթիլ սէհիլէրի գուր. քէս. 175-1/2 Թրամիլպ հիստէլէրի 1540 զ. իտիւթ 9-80 Սոսիլթէ Ավաթիլ թիւրք 7-08 Սոսիլպոլ պանգաթ ալալմագաթ 7-08 Ճէտիլ պոն տը թիլգոր 5 1/4 լիւս քէպիլ Ա.Գ.ՃԻԼԵՐԻ ԲԻԱՉԱՍԸ 20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ Ինիլիլ լիւսաթ 109-15 Յրանսըլ ալթունու 87-05 Բօլ 89-15 Գըրմիլ ալթունու 51-18 Պէնալ մէճիլիլ (ֆարգ 1-51 Պէչիլ ֆարգ 4-12 Միլթալթ 5- Պաղը 119-3/4 Նիլմէթ գուրօն սթիլթոս 0/0 2 1/2

ԱԶԳԱՑԻՆ

ԱԳԱՊԵԱՆ ՎԵՐԺԱՐԱՆ

Ագապեան տիւլմէնէրի, մէթթէ-պի մէպուրուն խարապըն մուճիպ օլ-մագ Նիլթիլ մէթունէնիլլէ, պիլիլմ վէ մէթթէպիլիլիլ ալէյնիլտէ, էն-վայի եապանի իֆիլթիլալար, վէ զէրէ գատար ինսանիլլէթ նէտիլի թանը-եանլարըն լիսան վէ գաթիլլէրինէ եա-գընաթան հաղաթէթէրէ ճիւրաթ իթ-տիլլէրի, եանի Միլտոսուն չէյթան-լարըն, աթալթ վէ ֆաղիլթէ գար-չը, սիւհալար գուլանտըլտըր հալտէ, թապիլաթիլլէ չալիլ մէչհուրուն նագչ ու թէտալվուր իլլէտիլի միւլաթէպէ գուհուրա կէլմիլ, մէլէթլէր տախի սի-լահա տալրանմըլար, վէ մէրգուսան սիւհահու իպիլիլ քիւմէլէրինի թար ու մար վէ բէրիլան իլլէտիլլէրի, մա-լիւմ տուր :

Մէլէթլէր օրտուսու, ֆաղիլթէ մէյ-տանընտա, ֆիւթ ուհաթ սանճալա-րըն քիւլաւ իտէրէթ, քէմալի իֆիլթի-լար իլէ կէչիլլէր վէ մանլիլալար :

Ասոր համար պիտոյ է խնամատարը հոգ-
ւոյ և գերագոյն պաշտօնակալը ազգիս
ջանալ աշխատիլ որ սոյն Միքայէլեան դըպ-
րոցը իբրև դասաշին լուսավոյշ Զաւ
լոյս տայ կիսագիտին, լոյս տայ Հայոց ա-
խարհին կրթեալ մանկուն տած և իւր
բարի ուսմանը պիտոյն վախճանին հասնի ։
Եւ նաև ձգել որ աւելի եկամտօք հաս-
տատելու զվերոյիշեալ Միքայէլեան դըպ-
րոցը՝ ազգը միջոցներ գործածէ, որ աւե-
լի ընդարձակ և առատ պտուղներ ընդու-
նելու ակնկալութիւն ունենայ ։ Ապա թէ
ոչ նոյնը որ հազիւ հազ կրնայ թէևս ինքը
զինքը կառավարել կամ ոչ, որ վերալից ան-
դամովք և ոչ սակաւ այսչափ դառն ժա-
մանակի և հալածանաց մէջ տակաւին կը
հեծէ՝ ազգը՝ իւր մարդասէր գթութեան
և ոգրմութեան ազգը առ նա դարձնէ, բը-
ժըղէ վէշըք և սուղջանցի, և առաջին ա-
ռողջարար միջոցին մէջ վերահաստատի ։
Իր մարդասէր ձեռքն օգնութեամբը, որ
կարող ըլլայ իբրև դատաւին պտղաբեր ըլ-
լալ, և իւր պարարեութեան արդիւնքը
կարող ըլլայ սկսել անդամաց սխուշ ։

1872 սեպտ. 18 ի Կ. Պոլիս
Արեւելեան Հայ կաթողիկէ մին

ԻԶՄԻՐՏԻՆ ԹԱՆՐԱՐԱԹ
ՆԱՄԱՆ Ա.

Մարդկային կենաց շրջանին մէջ ժամ
մը կայ որ վաղի համար սահմանուած է ։

Այս ժամերէն մին ամսոյս 9 ին
քաղքիս վրայ ծանրանալով իսպառ հե-
ռացուց մեզմէ տեղւոյն ուսանողը ա-
մենապատիւ Տ. Պօղոս Ս. արքեպիսկո-
պոսը ։ Առ սուտեան ժամ 7 ին վերջ ա-
նոր մահուան գուժը բոլոր քաղքին մէջ
տարածուեցաւ ։ Եկեղեցիաց զանգակ-
ներու ընդհատական ձայները ամենու-
տեք կը լսուէր ։ Ամեն մարդու բերնին
մէջ Անոր խօսքը կը շողէր ։ ամեն ան-
ձեր առ այն կը դիմէին և անոր ան-
շունջ մօրմոյն առջև ծուներ կրկնա-
յետին օրհնութիւնը ստանալու համար
խանդաղատանօք անոր ձեռքերը կը
համբուրէին ։

Իբր առաջնորդարանէ վեր ելնէի
սրահին դռնէն ոսկեհոն զգեստներու
մէջ պտտատեալ եպիսկոպոսական թա-
ղքն ի դուռ, ոսկի խաչ մը ի պարանոց,
արքայական շքանշան ի կուրծ, ադա-
մանդաղորդ պնակ մը գեղեցկահիւս
շուրջաւին վրայ տեղաւորած կը բաղ-
մէր անհոռակի մը վրայ զոր նոյնպէս գե-
ղաւարդած էին ։ Ոսկեթիւ հիւսած
գորգ մը իւր ոտից ներքև փռած նո-
րա վեհապետական կերպարանքին
պատկառելի գլխը մը կը տար ։

Այլ արևոտ ։

Արձանացած էր այն մարմինը, չէր
խօսեր այն որ քաղաքականութեան մէջ
մեծ գերեր գործած էր և Հոռոմայեցի
կայսերու հիներու նման գոռող ու հը-
պարտ, անշարժ ու համր մէկ խօսքով
անուշադիր էր իւր մօտը գտնուած ժո-
ղովրդեան որ զինքն սոյնադուրեւով
կ'օրհնէին և կը համբուրէին . . .

Նորա մեռնելէն քանի մը ժամ ետ-
քը անմիջապէս յանձնաժողով մը կազ-
մուեցաւ յուզարկաւորութեան պէտ-
քերը տնօրինելու համար ։

Յունաց, Պապականաց և Հրէից մաս-
նաւոր հրաւիրաբերներ զրկուեցան ի-
րենց ներկայութիւնը խնդրուելով (1) ։
Յոյք և Հրէայք սիրով ընդունեցին
հրաւիրը և իրենց ներկայութեամբ
պատուեցին զմեզ . իսկ պապականք և

(1) Մեր սուրբ աղբիւրէն քաղած տեղե-
կութեանց համեմատ, Յոյք հրաւիրաբեր
ընդունած տոհմին Պոլիս հեռադրեր են
թէ կրօնապետ թէ քաղաքականապէս պա-
տասխաններ Հայոց հրաւիրին ։ Կերևի թէ
պատասխանը « կրօնապետ » պիտ' ըլլայ
քանզի Յունաց ցոյց տուած համակրութիւ-
նը կը խառնուէր որ կեղծիք կամ քա-
ղաքականութիւն մը չէր ։

պատգամայն հրէայէ մ'աւելի ստրկա-
ցաւ ժողովրդեան առջև . հրէայն որ
երբ Պապականին մէջ քրիստոնեայ մը
տեսնէ տեսն ծածկելով կը հեռանայ
անկէց, խաչը տեսած ժամանակ հայ-
հոյեւով կը փախչի . հրէայն՝ այս պա-
րագայիս մէջ խտիր չ'պահեց . իսկ պա-
պականք իբր հերոս, եղբայրութիւնը
անջատեցին և մարդկութեան պարտա-
ւորութիւնները եղծեցին միանգամայն
բնդհ. Զմիւռին զայրոյթը գրգռելով ։

Իսկ պապահայ, արեւմտեան Բա-
բուշինայ ձեռքը գործի եղած իսպառ
գարշելով Հայ ժողովրդէն անմեկնելի
խորամանկութիւններով արդարանալու
միջոցներ կը փնտռէն . ի նախի կաշ-
խատին Հայ ժողովուրդը խաբելու այդ-
պիսի զազիր պատճառանքներով, մենք
գոհ եղանք այս հրոսակներուն ներկայ
չգտնուելուն քանզի գալով թերեւս
պղծէին սիրով միացած քանի մը ազ-
գերու պատկառելի խումբը ։

Հետեւեալ օր ժամը 10 ին (բատ Եւ-
րոպ.) Յոյն եպիսկոպոսը հանդերձ 14
քահանայիւք և դպիրներով առաջնոր-
դարան եկաւ, յուղարկաւորութեան
հանդէսին համար պէտք եղած կրօնա-
կան զարդերը հետեւին բերելով Բա-
բուրդէ մը հանգուցելոյն մարմինը իւր
կենդանի պատկերով Հայ թաղերը
դարձ մը պիտի առնուն ։ Յոյնք իրենց
դպիրներուն հետ դուռս ելան որոյ հե-
տեւեցան նաև Հայ դպիրներն, 100 զին-
ւորներ քահանայից կարգով կերթա-
յին խուժանք բանալու համար, Յոյն
եպիսկոպոսն Անգղ. եկեղեցւոյ եպիս-
կոպոսը իրենց կրօնական զգեստներով
եկեղեցականաց շարքին մէջ կերեին .
բոլոր հիւպատոսները (1) իրենց պաշտօ-
նական օդոյ զգեստները հագած խու-
ժանին մէջէն կը քայլէին լուսութեամբ ։
10.000էն աւելի մարդիկ բնկերացած էին
յուղարկաւորութեան, ահա այսպէս
ժամ մը հանգուցելոյն մարմինը վրդոյ-
ները պտտեցնելէ ետքը եկեղեցին վե-
րագարայան իրենց հետեւի բազմու-
թիւնն ալ մէկտեղ . արդէն առաւօտ
կանուխ ամեն ժամերգութիւնները կա-
տարուած ըլլալով միայն պատարագի
արարողութիւնը պիտի կատարուէր ։
Անկարելի է բացատրել եկեղեցւոյն
մէջի եղած բազմութիւնը, միայն այս-
չափ կրնանք քանի որ ահագին տաճարը
բազմութեան ժխտին նեղ դալով սե-
ղանին վրայ ալ լեցուեցան, շատ դժ-
ուարութեամբ կառավարութեան զին-
ւորները սեղանին վրայէն իջնելով
ժողովուրդը սկսաւ պատարագի արա-
րողութիւնը կատարելու, Հաւատամբի
ժամանակ Բունաց եպիսկոպոսը Յունա-
րէն աւետարան մը կարդաց որմէ ետ-
քը համառօտ մաղթանք մը բնելով
սկսաւ Տաճկերէն լեզուաւ գեղեցիկ
ատենաբանութիւն մը բնել ուր աղբու-
կերպով խօսեցաւ հանգուցելոյն քա-
ղաքականութեան վրայ և իւր յուր
յայտներով կորստեմանք վրայ վերջացուց
իւր խօսքերը առաջաքով թանալով ա-
նոր խնչուն մարմինը ։ Յետոյ Բրօտոս
յրաբար խմբագիրներէն Պ. Մ. խմի-
տորու յան աշխոյժ և Հայասէր պատա-
նին սկսաւ Յունարէն դամբանական մը
կարդալ, որն որ ամէն ազգի ժողովրդ-
դեան վրայ քիչ տպաւորութիւն չըբաւ ։
Պատարագը լինցաւ և ամեն օտարող-
գիւր իրենց մասնաւոր յատ յայտնելով
բաժնուեցան, արդէն ժամը 4 ք ան-
ցած ըլլալով ժողովուրդը յրուեցաւ ։

Այս պարագայիս մէջ Յունաց մեզ

(1) Հանապետութեան արժանի է յուղար-
կաւորութեան օրը քաղքիս բոլոր հիւպա-
տոսայ շրջաններուն կէս քաղաքը ։

ցցուցած նմանք չ'տեսնուած համակ-
րութիւնը յանչափ ուրախացուց և
անցեալը պահ մը մոռնալով կը պար-
տաւորինք խոստովանել որ իրենց այս
ընթացքով պարտաւորեցին զմեզ ։

Ժամը 3 ին թաղման հանդէսը կա-
տարուեցաւ ուր Ս. Մեսրոպեան վար-
ժարանին հայկաբանութեան դասատու
Պ. Ս. Պապականեանը երկար շորքեր-
թութեամբ և փաղաքուշ խօսքերով լի
դամբանական մը կարդաց և ժողովրդ-
դեան զայրոյթը գրգռեց ։

Եթէ ցաւելու առիթ մ'ունեցանք
յուղարկաւորութեան հանդէսին հա-
մար այն ալ նուազածուաց խմբին չը-
գալքն էր . այլ և այլ պատճառներ կը-
տան ասոր . սակայն մենք ալ կ'ըսեմք
կառավարութիւնը չ'ուզեց . եթէ կամք
ըլլար անշուշտ մէկ ժամ նուազածուաց
խումբը տէրութեան էն հաւատարիմ
եպիսկոպոսին դադաղին բնկերանալ .
կառավարութիւնը գէթ ի պատիւ ժա-
մանակաւ իւր վեհապատին պարգեւած
չքանչանին համար զրկել պէտք էր . . .
այլ չ'ըբաւ . . . հոգ չէ ։

Այս մասին այսչափ խօսել բաւ հա-
մարելով կ'անցնինք աւելի կարեւորին
չնորհակալ ըլլալով մասնաժողովոյ մե-
ծայարգ անդամաց և ի մասնաւորի
խաչատուր Էֆ. Աղաքարեանին որուն
գործունէութիւնը ոչ սակաւ նպաս-
տեց հանդէսին օրինակուր և վայելուչ
ըլլալուն ։

Ամսոյս 13ին հանգուցելոյն եղբայր
Մեծ. Մարտիրոս Էֆ. Թագթագեան
քաղաքական ժողովոյ ներկայանալով
իւր բարեխառնակ հանգուցեալ եղբոր
կտակը ներկայացուց ։ Հանգուցեալը
իւր արատ կամքը 500 ոսկի հիւան-
դանոցին նոյնպէս նաև երկու ոսկե-
տուփ 15 տկան ոսկի արժողութեամբ .
20 ոսկի քահանայից մըջանցեաւորին
և 20 ոսկի ալ տեղւոյն բազմարդիւն և
օգտակար Աղքատաւորաց բնկերու-
թեան կը նուիրէր ։ Հիւանդանոցի կը-
տակած գումարով հաստատ կալուած
պիտ' առնուի Մարտիրոս Էֆէնտիի ձե-
ռօք, և բերած եկամուտը անոր ձե-
ռօք տարուէ տարի հիւանդանոցի խը-
նամակաւորութեան պիտի յանձնուի ։ Կը-
տակը 1872 յուլիս 12 թուականը կը
կրէր ։

Զմուռնանք բնել թէ Մարտիրոս Էֆ.
հանգուցելոյն ունեցած երկու խաչե-
րէն մին Պետրոս վարդապետին և միւ-
ր Գէորգ վարդապետին նուիրեց ինչ-
պէս նաև բոլոր ունեցած զգեստնե-
րը ։

Գէորգ վարդապետ քանիք և հոս
չ'ենք ուզեր քաղաքական ժողովոյ մէկ
աչքադարձեալ վրայօք անտարբեր
անցնիլ ։

Սրբադան առաջնորդ հօր վախճա-
նելէն անմիջապէս ետքը քաղաքական
ժողովը Պոլիս կեդրոնական վարչու-
թեան հեռագրերով Գէորգ վարդա-
պետին փոխանորդութեան վաւերացու-
մը կը խնդրէ, եթէ ստոյգ է այս լը-
սածնիս պարզօ վարչութեան անդամ-
ներ ապրիլ ք ինչչ տեսնելիք անձ մ'էր
ասիկայ արդեօք որ դեռ իւր հօրը
մարմինը չ'պաղած ձեռքէ չ'փախցնե-
լու համար աճապարեցին և անմիջապէս
անոր փոխանորդութիւնը հաստատել
ուղեցին ։

Որմէ առաւ արդեօք քաղաքական
ժողովը այդ հրահանգը. հասարակու-
թեանէն թէ երեսփոխանական ժողովէն
ինչ թաղուն նպատակ ունին վերստին
որ այսպէս աճապարեցին Գէորգայ
փոխադրութիւնը հաստատուի համար
դեռեւնէ տուրք վճարելու հարկը եկած

ատենը երեսփոխանական ժողովոյ պէտ-
քը կը զգան, առաջնորդը կամ վո-
խանորդը բնաւորութեան համար ճիշդ մը
չը հանելով թագուն գործել կերպին,
մենք իրենց հիմակուանէ իմաց կը տանք
որ ի նախի չ'աշխատին մուծին մէջ
գործելու . ժողովուրդը իրենց կարծա-
ծին չափ անզգայ չէ մանաւանդ այո
օրերս, մենք բարբարոս առաջնորդի
պէտք չունինք, եթէ Գէորգ վարդապե-
տին ինչ ատենան մէկը ըլլալը իրենք
չեն գիտեր կամ չ'գիտնալ կը կեղծեն,
ժողովուրդը լաւ կը ճանաչէ զայն, վի-
ճակները փոխանորդութեան պաշտօնով
գացած ատենը « տարան » առինք (1) ։
Վիճակներէն մեզ եկած նամակները
խովին մեր խօսքերը կը հաստատեն,
զորոնք հօրի եղած ատեն պատրաստ
ենք հրատարակել ։ Սակայն ինչ հե-
ռուն երթանք, յուղարկաւորութեան
հանդէսին օրուան « խերբերնին անիծեմ
պիտի գան նէ » թող դան » խօսքը դեռ
Զմիւռնացին մուցած չ'է և չ'պիտի մոռ-
նայ ։

Այս մասին ալ այսչափ բաւ համա-
րելով, իմաց կուտանք Բաղ. ժողովոյ
պատուարժան անդամաց, որ մեզի
պէտք եղած առաջնորդը, կրօնագէտ
քաղաքագէտ, լեզուագէտ, գործունե-
այ և ազգասէր անձ մ'ըլլալու է որ
ազգին վերքերը դարմանէ և մի քանի
« աղաներու » գործիք չըլլայ ։

Գէորգ վարդապետ այս յատկու-
թեանց և ոչ մին ունենալով Զմիւռնա-
ցիք ալ զայն չեն ուզեր ունենալ ։

Որ ունիչի ականջօ լսելոյ լուիցէ
Զմիւռն ԱՐԱՍ՝

16 սեպտ. 1872

Յ. Գ. Նամակս աւարտելով կնքե-
լու վրայ էի երբ Մարտիրոս 1872 և Ման-
զուկէն 1988 թիւը տեսայ, որոնց մէջ
քաղքէն գրուած նամակներ կարդայի
իբր պատասխան մեր նախորդ նամա-
կին, առաջինին մէջ վ. իսկ երկրոր-
դին մէջ վահէ ստորագրութեամբ ։

Պ. Վ. այս առաջին անգամը չէ որ
մեզի դէմ կը յարձակի, այս զազիր
սողունը, գրականութեան տրմուզը,
դպրոցին դասատուաց և տնօրէնին
անճոռնի փաստաւրանք կը յանդգնի
փողոյ դէմ ալ ժահր արձակել ուղղա-
կի կամ անուղղակի կերպիւ թերեւս
անգիտաբար, իւր հակասական գըր-
ւածներուն մէջ անձնական ատելու-
թենէ զատ ուրիշ բան մը չկրնալով
նշմարել աւելորդ կը համարինք պա-
տասխանել իրեն մի առ մի . ուստի հը-
րաւէր կարդալով այս յանդուգն համ-
բակին որ մեր գրած նախորդ յօդուա-
ծը գէթ մէկ անձի առջև կարդալիս
ցոյնէ, կամ իւր ստատիստ և լիբը մէկն
ըլլալը խոստովանի և մնացեալ Պ. Ա.
կարապետեանի կը թողունք ։

Իսկ Պ. Վահէի շաղակրատութեանց
տալիք պատասխաններս ակամայ յառա-
ջիկայ շարթուան կը թողունք . ՆՈՅՆ

(1) Բաժնունս փոքրիկ ասոցոյց մը տա-
լու համար հօրի կը համարինք սոյն գէղ-
քը յիշել հոս ։ Անցեալ տարի Գ. վարդա-
պետ Մարտիրոսի եկեղեցւոյն մէջ պատա-
րագած ատեն, վարդապետ քաղաքու-
միջոցին ծայրը իւր գլխու թաղին դանա-
լով բարձրաձայն քահանային երեսին ի վեր
կը սրտայ, — « քէօք մը սին պէ ձեռիւնի
պագասան » իւր այնպէս բարձր ձայնով կար-
տասանի այս խօսքերը որ ինչուան ժողո-
վրդեան ականջին լսելի կըլլայ ։